ч. 276 (11.237). Львів, субота 10. грудня 1927. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. • Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Під кінець року.

Львів, 9. грудня 1927.

Місяць грудень, останній в році, звичайно є важенний в далекосяглі події. Спеціяльно у нас. Звичайно в грудні відбуваються річні зібрання наших освітніх товариств, конгреси і зїзди партій, щоби з одного боку переглянути перейдений шлях, підвести біланс праці, а з другого намітити пляни на найближчий рік. Сьогорічний грудень відріжняється від своїх попередників іще двома важливими подіями; в грудні розпочинається тримісячний виборчий період і кінчається тзв. другий шкільний плебісцит. На цю останню подію вважаємо конечним іще раз звернути увагу нашого громадянства.

Листопадовий Загальний Збір „Рідної Школи" постановив іще раз перевести шкільний плебісцит, щоби направити кривду, заподіяну українському шкільництву проф. Ст. Ґрабським підчас першого плебісциту. Виконуючи доручення Заг. Збору, Гол. Управа „Рідної Школи" звернулася до громадянства з відповідною відозвою та подала потрібні пояснення і вказівки.

Поклик такої авторитетної національно-культурної установи, як „Р. Школа", повинен бути вповні достаточним, щоби на всій українській території закипіла жвава праця, щоби повстав широкий рух за привернення знищеного рідного шкільництва. Та на перепоні здійснення цього авторітетного наказу стоїть наша вдача, наш нещасний характер. Ми вміємо запалюватися, часом вміємо навіть видержати в опорі, однак раз зневохочені, попадаємо в апатію, махаємо на все рукою, допускаємо безліч сумнівів, аналізуємо до найменших подробиць під кутом скептицизму, приводимо безчисленні анальоґії з минувшини і доходимо до висновку, що — мовляв — шкода заходу, шкода витрачувати енерґію. Бо сяк чи так — з наших заходів і старань нічого не вийде. По великій втраті ми вміємо попадати в чорну розпуку, вміємо навіть погоджуватися з накиненими фактами, але не вміємо їм протиставитися у щоденній боротьбі, не вміємо систематично, крок за кроком відвойовувати втрачених позицій.

Цю нашу нещасну вдачу добре знав Ст. Ґрабський, приноровив до неї свій шкільний закон, щоби опісля кількома ударами нас приголомшити, морально роздавити і на руїнах нашого шкільництва здійснювати свої пляни, які зводяться до того, що за двадцятьпять літ не буде ніяких українців на Зах. Україні. Школа, польська школа, чи то під фірмою „чистої" польськости, чи т. зв. утраквізму, виховає покоління національно кастроване, звихнене, національно знівельоване, як не зовсім зденаціоналізоване, покоління наскрізь байдужне до великої справи емансипації українського народу.

В першому плебісциті наше громадянство взяло греміяльну, так сказатиб — поголовну участь. Ст. Ґрабський з Прушинським, з „орґанізаціями народовими", з інспекторами, старостами, комісарами, начальними вйтами, польським духовенством, дворами й іншими аґітаційними чинниками суспільно-адміністраційного натиску зробив диверсію. Опісля довершив на орґанізмі нашого шкільництва відповідного „цісарського розрізу", внаслідок якого з 2612 українських народніх шкіл у Галичині і понад 1.000 на північних землях, що їх на території Зах. України застала новонароджена Польща, остало тільки 917. І то лише на території Галичини, де сила опору була більша; зате на чисто-українській Волині не збереглася ані одна українська школа.

Приголомшуючий удар Ст. Ґрабського був з погляду нашої вдачі „argumentum ad hominem". Ми зневірилися, опустили руки, і вже ре-курсова акція була розмірно дуже слаба. А опісля ми взагалі махнули рукою на плебісцитові іграшки в пересвідченні, що їх наслідки можуть бути тільки неґативні. Тимчасом „цісарський розріз" Ст. Ґрабського не розвязав радикально справи. То був лише початок акції, якої остаточною метою зовсім, до краю зліквідувати українське шкільництво.

Саме тоді, коли ми зневірені опустили руки, відбувався під кермою наслідників Ґрабського дальший процес уже останків українського шкільництва. В шкільному р. 1926-27 українських народніх шкіл було вже 845, отже втрата виносила 92 шкіл. З початку 1927 року кількість українських шкіл упала до 690 (в чому є кількадесять шкіл нечинних), отже втрата в порівнанні з кінцем шкільного року 1926-27 виносить 155, а в порівнанні з початком тогож року 227 шкіл. Коли ми й далі сидітимемо зі заложеними руками, то за кілька літ не лишиться на Зах. Україні ні одної української школи.

І щож тоді? Будемо лише дорікати нашим противникам, будемо підносити наші кривди, а кінець кінців погодимося з „довершеними фактами". Ні! Ми мусимо визбуватися нашої настроєвости, мусимо розсівати наші чорні сумніви, мусимо боротися за своє право до життя. Правда, сам „плебісцитовий" закон є так хитро, підступно і зручно сконструований, що противник має спромогу робити таємну, закулісову диверзію. Правда й те, що противник усякими кавтелями постарався поставити себе у вигідне, упривілеєне становище, одначе — не зважаючи на все те — ми мусимо вступити на шлях активної оборони за природне право народу, за душу нашої дітвори, за здоровля молодого покоління, за будуччину народу. І тому мусимо негайно виконати наказ Гол. Управи „Рідної Школи". Не сміємо допустити закиду, що ми не використали всіх засобів, щоби привернути природний стан у шкільній ділянці. Мусимо мати певність, що не занедбали нічого, що ми використали навіть найгірші для нас законні постанови в обороні права народу на рідну школу.

В декляраційній акції мусимо поставити на бік усякі сумніви і не виправдувати себе твердженням, що — мовляв — з того нічого не буде. Нехай і так, нехай справді нічого не буде з другого шкільного плебісциту. Невиключене, що все лишиться по старому, не зважаючи на найширшу плебісцитову акцію, але тоді ми будемо певні, що ми все зробили в законному порядку, що було в нашій спроможности. А одночасно ми дамо новий, свіжий матеріял нашій будучій парляментарній репрезентації як основу для її боротьби за рідну школу.

З уваги на те виборчий рух мусить дати підтримку плебісцитовій акції. І то зараз, негайно, бо з кінцем цього місяця замкається плебісцитова акція. І тому то грудень є для нас такий важний і тому то під кінець року мусимо напружити всі свої зусилля для оборони рідної школи. А при тому мусимо тямити, що живучість народу стверджується у щоденній безвпинній боротьбі.

Х-тий зїзд КП(б)У.

Комуністична партія і влада Рад. України в освітленні Кагановича й Затонського.

Між 20. і 29. листопада відбувся в Харкові десятий зїзд комуністичної партії (більшовиків) України. Взяло в ньому участь 730 делеґатів з рішаючим (ухвальним) голосом і 190 з дорадчим. Партійний зїзд КП(б)У є, як відомо, на Україні найвищою, фактично юзаконодатною установою при пануючій там системі диктатури комуністичної партії. Всеукраїнський Зїзд Рад, чи сесії вибираних ним Центральних Виконавчих Комітетів, є тільки декоративними установами, які нібито виконують згідно з радянською конституцією функції законодатних установ, а фактично тільки формально проголосовують те, що підготовила, виробила і затвердила партія. Але й сама партія не поладнує парляментарним порядком найважніших справ на своїх зїздах. Вона теж на зїздах формально проголосовує тільки те, що фактично продумав, підготовив і рішив політичний комітет (політбюро) партії в порозумінні з її центральним комітетом і Центральною Контрольною Комісією (ЦКК). На чолі-ж політбюра КП(б)У стоїть тепер жид А. М. Каганович. Тих кілька вступних уваг є необхідним на те, щоби зрозуміти всю істоту системи пануючої на В. Україні партійної диктатури та ролю таких осіб, як Каганович. А нині хочемо звернути увагу на одну частину величезного реферату ґенерального секретаря КП(б)У Кагановича, виголошеного на зїзді, а також на одну частину звіту голови ЦКК КП(б)У В. Затонського з її діяльности. Очевидно, що цілого зїзду, на якому виголощено багато рефератів і навіть допущено над ними щось ніби в роді дискусії (на ділі була це її пародія), охопити не можна. До оголошених у радянській пресі матеріялів про зїзд нами прийдеться вертати кілька разів, бо вони такі важні для нас відомостями про те, як виглядає тепер В. Україна та що в ній діється, що над ними прийти до порядку не можемо. Та перейдімо до самого зїзду чи радше до одної сторінки життя правлячої партії, освітленої самими лідерами КП(б)У на тому зїзді.

Але передтим ще одна замітка. У зїзді взяли участь у характері делеґатів Всесоюзної Комуністичної Партії (більшовиків) (у скор. ВКП(б) теперішній голова союзного уряду Риков і член союзного уряду Яковлев. Обидва вони виголосили обширні реферати про політичне положення СРСР зовні і внутрі, про положення партії і в партії та про досягнення і здобутки компартії на політичному і господарському фронті. Це було щось у роді звіту з діяльности центральних органів союзного уряду і союзної партії. Тим рефератам теж присвятимо дещо уваги при іншій нагоді.

На перше місце між усіми рефератами на зїзді вибивається зі зрозумілих і вгорі вказаних причин реферат Л. Кагановича, виголошений тим разом, як підкреслюють „Вісти" і „Комуніст", українською мовою. З того можна би вносити, що Каганович промовляв на зїзді КП(б)У перший раз по українськи. Виходило би з того, що партія українізується вже навіть згори, від її диктаторів починаючи. В політичній частині реферату Каганович стверджує „піднесене" на заході заінтересування Україною і взагалі українською проблемою. Тут цитує він на доказ кілька статтей з европейських щоденників і журналів, що цею справою займалися. Найболючіше реаґує на статтю соціяліста Еміля Штравса в німецькому соціял-демократичному журналі „Die Gesellschaft" що виходить під ред. Р. Гільфердінґа, а про яку була згадка і в „Ділі". Далі спиняється ширше над „білогвардійсько-українською еміграцією" та її політичною діяльністю. Він запевняє, що не боїться ні її, ні її „союзників", бо комуністи чуються на Україні дуже сильно.

„Найкращим показчиком — каже він — сили та могутности жовтневої революції та радянської влади є поєднання та розвязання національного питання будівництва національної держави, конкретно кажучи — держави української, з інтернаціональними завданнями пролетарської революції та будівництва соціялізму. В цьому є непереможна сила нашого Союзу РСР, нашої Радянської України. Наше уявлення про державність основно розходиться з буржуазним уявленням про державність. СРСР та УСРР зокрема виявляють новий тип держави, заснованої на самодіяльности (??! — Ред.) широких мас, що їх втягається до цього державного будівництва через ради".

Давши таку ґенеральну відправу всім противникам комуністичної диктатури, особливо закордонним українським націоналістам-еміґрантам, а далі всій українській „буржуазії", взагалі він всетаки полемізує з нею і каже, що формальна українізація зробила великі поступи. Тут він порівнює Україну навіть — з Польщею. І каже: ось у Польщі було в 1917 р. 3662 українські школи, а нині є 867 (трохи менше на ділі!) на Україні-ж у 1922 р. було 6.150 шкіл, а нині є вже 14.803. Мило вичитати таку показну цифру українських шкіл на Україні, але дивно, що 100-процентовий соціяліст порівнює свою „національну" державу аж з... Польщею. Краще булоб, якби він навів цифру німецьких шкіл у німецькій національній державі та поставив біля себе процентове відношення тих шкіл до числа німецького населення та зрівняв ці цифри з такимиж цифрами на В. Україні. Великим плюсом „справедливої" національної політики на Україні вважає він обставину, що в теперішньому харківському уряді на 20 його членів є аж 13 українських комуністів, а в Центральному Всеукраїнському Виконавчому Комітеті Рад є аж 66 відсотків українців. А вже цілковито побиває націоналістів і „націонал-шовіністів" та всю українську еміґрацію тим, що свідчиться аж грузинським меншевиком Ноєм Жорданією в тому, що більшовики

зробили з неісторичного українського народу націю. Наївно-нахабно цитує він ось яке признання Жорданія для своєї партії: „Більшовики посунули вперед у національному відношенні нації, що не були історичними та вивели їх на шлях відродження. Наприклад, на наших очах створилася Україна“. Таким чином анальфабет по історії Каганович хоче собі і своїй партії робити рекляму при допомозі історичного невіжества та анальфабетизму в історії українського народу, якими грішить грузинський меншевик Ной Жорданія.

Від такої розправи з українськими націоналістами поза межами України переходить він до словесної розправи зі своїми внутрішніми ворогами в партії, а саме з націоналістами Шумським, Хвильовим і тов. В тій ділянці нічого нового ні цікавого він не сказав над те, що сказав Комінтерн, а про що ми своєчасно писали. Тут вартоб хіба навести одно місце з характеристики, яку додав Каг. Шумському. Читаємо в ній між іншим:

„Щодо пролетаріяту, Шумський, несвідомо висловлюючи вимогу й говорячи мовою тих самих шовіністичних кол, пропонував низку таких заходів, що колиб їх переведено в життя, то вони нічого іншого не значилиб, крім примусової українізації руських робітників. Саму українізацію радянського апарату Шумський пропонував переводити таким чином, який зумовив би відрив від руської частини пролетаріяту, яка відгравала і відграє на Україні й серед нашої партії дуже визначну ролю“.

За те Шумського погладили, як відомо, по головці та вислали поза межі України. Тепер Каганович заявляє великодушно на зїзді:

„Прагнення показати справу так, ніби Шумський пішов з особистих мотивів, не витримує ніякої критики. В завтрішній день, якщо Шумський змінить свою політику і стане на шлях лінії партії, нехай повернеться на Україну, нехай працює на користь партії і пролетаріяту“.

Внутрішніх шовіністів, що закидають КП(б)У русифікаційну місію на Україні, Каг. намагається ослабити даними про українізацію партії. В загальному складі КП(б)У було українців у 1924 р. — 33 відс., у 1925 — 38 відс., а в 1926 р. вже 49 відс. У так званих кермуючих кадрах КП(б)У було в 1924 р. — 33 відс. у 1925 р. — 38 відс., у 1926 р. вже 52 відс., а тепер має бути 52,1 відс. українців. Недавно публікували ми дані про українізацію партії з харківської преси, але вони були дещо інші. Тут слід для повноти картини додати ще дані про чисельність КП(б)У. Їх беремо з промови Петровського. Тепер має бути в КП(б)У 177.500 членів, а крім того 400 тисяч комсомольців. У 1925 р. було в КП(б)У 135 тисяч членів.

З реферату Затонського про діяльність контрольної комісії довідуємось, що за останнього півтора року вийшло з КП(б)У механічно напр наслідком неплачення вкладок, тільки у 32 обслідуваних партійних осередках 5.352 членів, добровільно зголосило свій виступ 671, разом отже 6.023. Це переважно робітники. Опозиціонерів виключено в першому півроці 1926 р. з КП(б)У двох, у другому півроці — 20, в першому півр. 1927 р. — 37. Зате від 1. липня до 1. серпня ц. р. виключено 94, а від 1. серпня до 1. листопада ц. р. аж 320. За листопад статистики нема, а тоді виключено найбільше опозиціонерів з КП(б)У. Притягано до відповідальности, очевидно партійної, за останній рік 23,6 відс. з усіх членів партії за некомуністичні вчинки, а 22,2 відс. за пиянство. З притягнених за пиянство до відповідальности виключено з партії аж 29 відсотків. За релігійні обряди відповідало: комуністів 2(9 відс., а комуністок 4,8 відс. Взагаліж відсоток мужчин, що відповідали за нарушення партдисципліни, виносив 9,6 відс., а жінок 18,1 відс. Виходить: жінки грішніші. З усіх притяганих до відповідальности за карні злочини виключено з партії аж 7,6 відс. Як бачимо, то моральний біланс КП(б)У не дуже світлий.

Дуже характеристичними та вимовними є мотиви деяких з тих, що зголошували добровільно виступ з КП(б)У. Два з них наведемо за Затонським:

1) „Я партієць, жінка дітей хрестить. Мені соромно перед партією, буду поза партією, виховаю жінку і прийду в партію знову“. Перевірили, — пояснює Затон. — дійсно чесний хлопець, обіцяли допомогти перевиховати жінку і він залишився гарним робітником працюючи в партії. 2) „Тепер у робітничої кляси нема бажання займатися державними справами, а є бажання більше заробити та пожити, — і збільшення політичної активности робітника є вигадка комуністів, що відірвались від робітників“. До цього мотиву зголошеного виступу з партії подає Затонський ось яке пояснення: „Це вже зовсім інше. Це кваліфікований робітник, що заробляє 250 карб. на місяць, в якого настрій меншовицький або опозиційний“.

Слушно, хто тверезо дивиться на життя, той меншевик, опозиціоніст, „контрреволюціонер“. А що вся опозиція підтягається там тепер під ці поняття, дарма, що вона „лівіша“ від Сталіна, то нічого дивного, що меншевик і опозиціоніст стали там синонімами.

Пастирський лист польських епископів.

Польська церковна єрархія йде на допомогу польській шовіністичній реакції.

Одночасно з розписанням виборів до польських законодатних установ появився пастирський лист польського епископату в справі виборів, під яким находяться підписи двох кардиналів, 4 архиепископів і 15 епископів. Лист появився з датою 5. грудня ц. р., що вказує на те, що за кулісами це послання вже віддавна було підготоване; вижидалося тільки появи президентського декрету про розписання виборів.

Польський епископат своїм листом приходить у допомогу розбитій шовіністичній правиці, головно народовій демократії, намагаючись авторітетом достойників польської церкви сконсолідувати ряди польського воюючого націоналізму і відродити вісімку. Очевидно, пастирський лист польського епископату протиставиться розкладовій акції „санації“ у польському таборі. Вся польська консервативно-реакційна і шовіністично-капіталістична преса з найбільшою ревеpенцією приняла епископське послання, а керманичі „народових угрупувань“ затирають руки з радости, що одержали такого могутнього союзника у затяжній виборчій акції. Пастирський лист польського епископату воскресив надії на відновлення вісімки. На порядку нарад усіх „народових угрупувань“ найшлася справа бльоку польських народово-католицьких партій.

Пастирський лист польського епископату перш усього підносить вагу виборів до сойму і сенату з огляду на те, що будучий сойм і сенат має вирішити преважні справи, які мають тісний звязок з релігійним і моральним життям народу і держави. Опісля лист звертається проти комунізму, який

„виповів війну Богові, воює з Іменем Божим, прогнав Христа з держав народів і публичного виховання, нищить семейні вузли, ширить розперезаність обичаїв, насилує особисту свободу, вільних громадян перемінює в невільників а народ, робітника і цілий край доводить до нужди“.

Після такого страхітливого малюнку комунізму, польські епископи ще раз підкреслюють преважність виборів.

„Бо ті вибори мають рішити про панування Христових принципів в нашому публичному життї. У всіх краях, а також і в Польщі, стоять проти себе два напрямки: перший оборони прав Христа, а другий поборювання всіх релігійних принципів. Є це по суті два табори, що починають ділити польський нарід. Одні йдуть під прапором Христа, бажають закріпити й поширити Царство Боже в Польщі, а інші бажалиб підправити річпосполиту духом антихриста“.

Ось чому такі важні вибори до сойму і сенату. Отже виборці—католики мусять вибирати тільки людей католицьких пересвідчень, домагаючись, щоби

„в будучому соймі і сенаті боронили прав і вольностей Церкви, нерозривности подружнього вузла, впливу релігії на публичне виховання і впливу евангелії на весь соціяльний устрій...“

І тому, з огляду на подані небезпеки, ніхто з виборців не сміє усуватися від голосування. Польські епископи закликають всіх виборців, що стоять на католицькій програмі, щоби **не ділилися, але йшли разом.**

„Зайвим було би хіба зясновувати вам наглядну правду, що поділ в такій хвилі, як теперішня — тих, що мають спільну програму, **ослаблює і зменшує католицький і національний табор, роздирає єдність і засуджує на занапащення найважніщої справи і проблеми релігійного і національного життя, а навіть долі та будучини народу і держави**“.

Отсе провідна думка пастирського листу польських епископів. Найважнішим завданням польських єрархів наново змонтувати Хієну (Християнську Єдність Народову) та під її прапором і в її користь погнати польські маси до виборчої урни.

Одночасно є це наглядна диверсія, зроблена „санації“ всіх відтінків, є це активне приєднання до табору польського шовінізму і суспільної реакції, а також творення цілкого тарану, поруч урядово-санаційного, проти „національних меншостей“.

Про деякі наші особливости і практики.

(Лист з провінції.)

По наших часописах лунає клич „Свій до свого!“, голошений найчастіше самими інтересованими, що звертають увагу громадянства на його обовязки у відношенні до своїх ремісників, купців, промисловців, підприємців, фабрикантів, (напр. килимів) і т. ін. Зміст повищого клича зовсім слушний, але тут розходиться про дві сторони: замовляючу та

М. ВОЗНЯК.

Сумнівна пісенна традиция про повстання Мартина Пушкаря.

(Докінчення.)

Навмисне позволив я собі навести цю довшу виписку, щоб при переповіданні її власними словами не закинено мені зміни чужих гадок. Розбираючи уважно цю виписку, треба передовсім цілком відкинути припущення, що її міг записати сам видавець альманаха, Л. Вшендобильський, себто (додам від себе) Олександр Полуянський (уродився 1814, умер 1866 р.), що під таким псевдонімом видав свій „Bukiet Literacki“ у Варшаві 1851 р. А не можна допустити припущення про власний запис пісні видавцем тому, що нема такого українського говору з цілістю тих прикмет, які зазначилися в передаванні пісні латинкою та які навів д-р Щурат. Таке, а не інше передавання нашого письма латинкою залежало у видавця альманаха від чого іншого: він читав друкований етимольогією український текст із російська й тому передавав г через г, и через і, е через є (koniej) або йо (miod) і т. д.

Не можна також говорити про поправність записаного тексту, коли взяти під увагу ті вставки, які зазначені в ньому курсивою.

Даремне також відослав д-р Щурат читачів своєї статті до Грінченкового словаря пошукати значіння слова „сучити“. Правда, у Грінченка приходить „сучити=сукати“, але підібрані зразки до слова: „сучуть торочки з чорного шовку“ й „сучи, моя мати, восковую свічку“ вказують тільки на значіння „сукати“, а таке значіння ніяк не підходить до початку пісні про Пушкаря:

Не день, не два, Виговський гетьман
До Полтави сучив.

З дальших двох рядків пісні:

У самого сорок тисяч,
Та ще й ляхів він —

виходить, що форма „сучив“ ужита тут у значінні „йшов, спішив“. Та й не дивно, що „перекладчик дав собі раду з перекладом такого незвичайного вислову“, бо він передав російське „приступал к Полтаве“ польським „Połtawę szturmem brał“, а певно не інформувався жадного українця про значіння цього незвичайного слова.

Так час уже відкрити джерело, звідки взяв текст даної пісні видавець польського альманаху і звідки я доповнив текст, передрукований у статті д-ра Щурата. В Бібліотеці Баворовських у Львові зберігається гарний примірник дуже рідкого видання, що перейшло туди з бібліотекою Дениса Зубрицького. Є це „Запорожская Старина“, що вийшла в шістьох випусках у Харкові в рр. 1833—1838. В четвертому випуску, що містить „песни и думы о лицах и событиях от Богдана Хмельницкаго до смерти Мазепы“, маємо під нумерами 18 і 19 п. з. „Пушкарь и Выговский“ (стор. 47—55) тексти пісень, наведених вище. Поляк-видавець чи його співробітник, також поляк, опустив ті місця пісні, де вже за багато було для нього мови про „православну віру“ й „білого царя“. А що текст „Bukiet-у Literack-ого“ взятий саме з „Запорожск-ої Старин-и“, доказ цього маємо в тому, що він, слабо розріжняючи ш і т, які в „Запорожск-ій Старин-і“ дуже зближені до себе виглядом, перечитав „Ляшвою ляшва“ як „Латвою латва“, як і надрукував д-р Щурат у своєму передруку пісні. Вийшла нісенітниця. Д-р Щурат пояснив незвичайне слово „латва“ в розумінні „простого народу“, як виходить із такого його речення. „Сам-же Пушкар видавав себе за оборонця інтересів простого народа (латви) перед гетьманом козацьких старшин, що оперся на татарах і ляхах“. (Записки, т. 129, стор. 102).

Випуски „Запорожск-ої Старин-и“ розложені так, що перші три творять першу частину, а дальші три другу частину. Перший і четвертий випуски заповнені українським пісенним матеріялом, перший до смерти Богдана Хмельницького, а четвертий до смерти Мазепи, а інші малюють історичне тло, містять російські переклади українського пісенного матеріялу й дають коментар до нього, очевидно, в російській мові; таку ролю сповняють другий і третій випуск у відношенні до пісенного матеріялу з першого випуску, а пятий і шостий у відношенні до пісенного матеріялу з четвертого випуску. Таким робом автор статтейки про битву над Голтвою в польському альманаху найшов усе потрібне для себе в російських коментарях, при чому російський переклад пісні про Пушкаря має тут наголовок „Голтвянская Битва“. Перед перекладом є замітка, що „самая важная из песен, повествующих о междоусобии Пушкаря с Выговским“ (Запорожская Старина, часть II., в. III., стор. 110), а по перекладі (від стор. 114) іде коментар, з якого й узяв польський видавець пояснення про Степана Сулиму, Трохима Сороку тощо, які повторив д-р Щурат у своїй статті (стор. 100-101).

Про другу пісню про Пушкаря зазначено тут, що це „песня на смерть Пушкаря. Прелестная песня, доселе любимая народом“ (стор. 120—121), хоча під російським перекладом є увага видавця, що він чув тільки поодинокі строфи з тієї пісні в устах народу.

Словом щойно по ствердженні того, що принесла „Запорожская Старина“ з пісенного матеріялу про Пушкаря, набирають властивого світла слова д-ра Щурата, що слідів даного історичного моменту „в народній традиції доси в нашій науковій літературі не вказувалось“.

Та й родиться питання, чи можна взагалі говорити про сліди повстання Мартина Пушкаря „в народній

купуючу й ту, у котрої замовляється чи там купується. Бож треба провірити, чи ту другу сторону можна уважати за свою, якщо вона такою назверх не представляється. Знаємо дуже богато таких „своїх наших" ремісників, купців, промисловців, фабрикантів і то удаючих „гарячих патріотів", що тепер — по війні — мають тільки польські вивіски, польські печатки і т. д. Не штука ховатися з ознаками приналежности до української народности, а рівночасно мати претенсії, щоби член тої народности таких „своїх" підтримували...

На останній сторінці „Діла" між оповістками часто можна читати подяку Головної Управи „Рідної Школи", яку вона складає Вп. панові чи Вп. пані, вгл. Вп. панству, за те, що вони зложили якийсь даток по причині свого вінчання, чи замість вінця на чиюсь домовину і т. ін. Гадав би хто, що тут розходиться про якийсь значніший даток, бодай яких 100 зол. Та де там! Нерідко читаємо таку подяку в 5 і більше віршах за даток в сумі аж... 15—20 зол.! Тому, що за поміщення такої подяки платиться, Головна Управа зовсім непотрібно видає гроші, дякуючи прилюдно за такий мізерний даток; до того непотрібно забирається місце в газеті де можна би було помістити на тому місці якусь цікавішу річ. Врештою подяками за такі „великі" датки робиться кривду богатьом з наших людей. Я знаю досить таких людей, що складають правильно на руки курсора (котрий за свій труд побирає звичайно поважний відсоток), щомісяця по 10 зол. на „Рідну Школу", тож на рік така одиниця дає 120 зол., а проте Головна Управа не складає їм ніколи прилюдної подяки з наведенням їх імен. І зовсім слушно. Колиж не дякується прилюдно тим справдішнім добродіям, котрі за таких себе й не уважають, бо підпержуючи своїми датками „Рідну Школу" сповняють тільки свій національний обовязок, — то пощо виріжняти окремими подяками за дрібні датки принагідних жертводавців?!

Вжеж то з поміщуванням імен наших жертводавців по часописах треба раз зробити якийсь лад. Возьмім напр. жертводавців на потерпівших від повені. По богатьох місцевостях позавязувано окружні, повітові, а навіть місцеві комітети, які збирали датки, а призбиравши, віддавали їх на руки Головного Комітету у Львові з поданням не імен жертводавців, а тільки з наведенням загальної суми збірок з дотичного комітету, після чого Головний Комітет у своїм звіті, друкованім в „Ділі", рівнож обмежався до загальної суми, подаючи, що повітовий чи місцевий комітет в Н. зібрав і переслав таку й таку суму. Зате друковано часами, от напр. в чч. 285 і 289 „Діла", у великих шпальтах поіменно жертводавців (мабуть на виразне їх бажання) з наведенням при них навіть датків в сумі 1 зол.! Через те далися чути у нас в краю голоси здивування і докору, тимбільше, що ріжні люди, навіть незаможні, складають на таку високу ціль нераз поважні датки, а зате між жертводавцями не можна вичитати імен людей, займаючих „інтратні" становища і посади, як лікарів, адвокатів, інжинірів, нотарів і т. д. Такий докір у значній части неоправданий, бо згадані люди складали, і то доволі значні датки, на лісти, які курсували по дотичних місцевостях. Не вони винні, що їх не видруковано...

Від якогось часу завівся у нас звичай, що видавець якоїсь зовсім звичайної книжки, давши... спершу до книгарень, де кождий, що такою книжкою цікавиться, міг її набути, по якімсь часі розсилає її нашим „незалежним" людям на адреси, подавані в наших календарях, часами навіть за посліплатою; а коли адресати, що таку книжку вже мають, звертають її надавцеві, він ремствує, що наші „незалежні", отже нібито краще ситуовані люди не піддержують літератури і т. ін. На те рада: не напихатися зі своїм добром, хіба що розходиться про якесь незвичайне видання, або таке, з якого дохід призначений на якусь загальну чи високо-ідейну ціль (напр. на памятник Шевченка чи Франка) і перед розсилкою не давати дотичного видання до книгарень.

Перед кількома роками були у нас ще інші „промисловці". На всякі адреси розсилали вони старі видання (всякий хлам) які лежали роками на складах, за посліплатою; та видно, що на тій маніпуляції попеклися, бо відтак дали вже собі спокій.

Коли вже мова про продажу книжок, то мусимо ще звернути увагу на таку справу. Від кількох літ аґітується у нас за місяцем книжки, яким є місяць жовтень, з тим, що в місяці жовтні всякий чоловік, що має претенсії бути уважаним за освіченого, чи хоче ним дійсно бути повинен придбати собі дещо з книжок. Одначе справа не дописує. А чому? Бо у нас люди не вміють практично до того діла братися. Наші сусіди, а також чужинці практичніші. І вони уряджують місяць книжки, але заразом оповіщують, що в тім місяці спродаються книжки дешевше на 33 прц. Ця знижка заохочує неодного збільшити свою бібліотеку в тім саме, а не в іншім місяці. А так як у нас діється, де навіть на старі видання є первісна, а часами й вища ціна, годі дивуватися, що мало кого збирає охота купувати книжку саме в місяці жовтні, коли те саме може зробити тоді, коли захоче.

Також завелася у нас ще інша дивовижна практика. Ото якесь товариство, котре не має ніякого власного капіталу, або має його дуже мало, постановило будувати „Народній Дім" чи домівку для читальні, розширити готовий будинок і т. ін. З власного маєтку закупило собі це товариство трохи цегли, дошок, каміння чи піску, а на більше його не стати. Але від чого промисл? Ото прилюдно в часописах або в окремих письмах, висланих знов на адреси, подавані в наших календарях, не дається людям спокою і жебрається за датками, поучуючи рівночасно адресатів, що на повищу ціль складають свідомі українці, а саме бідніші від 3—10 долярів, а богатші аж до 50 амер. дол... Бо інакше як ті датки не напливуть, то придбані на будову матеріяли замокнуть, зігниють, словом: знищіють. — Тож замісць спускатися на жебранину, краще братися до таких будов, перебудов чи добудов аж тоді, як мається з чим.

Ось такі то у нас недоладні і дійсно дивовижні практики. Пора би їх занехати.

Старий громадянин.

Від Ред.: Звертаємо увагу на отсю статтю нашого заслуженого громадянина, в якій порушено богато аномалій нашого життя з метою їх направи або цілковитого усунення. На цю й подібні теми приймемо радо короткі замітки від наших читачів.

традиції". Захоплений своїм відкриттям, д-р Щурат на підставі форми пісні, її стилю, лексики й настрою пробував доказати, що тут маємо діло з думою. „Гадаю, — писав д-р Щурат, — що поданого матеріялу для характеристики змісту, будови і стилю пісні про повстанне Пушкаря вистане на доказ безпосереднього споріднення її з думами, і навіть на доказ, **що й ся пісня є думою, думою забутою й нереестрованою доси.** Зміст, настрій і легка іронія з сатиричним вістрем зближують сю думу до групи дум із часу Хмельниччини. На питанне, коли могла повстати дума про повстанне Пушкаря, можна би зважитись відповісти: безпосередно по оспіванім факті. Припустити пізніше повстанне її трудно. Коли рукою судьби факт побіди Пушкаря над Виговським був перечеркнутий, не було вже для оспівування його ані настрою ані моральної спонуки" (Записки, т. 129, стор. 105).

Хто хоч трохи обзнайомлений і з тим родом нашої традиційної поезії, який має конвенційну назву думи, й з тим, що відомий під назвою народньої пісні, й порівняє тексти, передруковані нижче з „Запорожск-ої Старин-и", з справжнім твором нашої традиційної пісенности, той запримітить, що довший текст це фальсифікат від початку до кінця, а коротший, як це вже вказав і видавець „Запорожск-ої Старин-и", має тільки поодинокі строфи, що чуються також в устах народу. Пісню чи, як хоче д-р Щурат, навіть думу про Пушкаря уважає фальсифікатом і найкращий на західній Україні знавець нашої традиційної поезії д-р Філярет Колесса, що його збірка „Українські народні думи" повинна найтися в руках кожного любителя нашої традиційної поезії. Незугарний зміст, недоладня будова, не-українські (російські) вислови та взагалі лексика, невміле наслідування традиційної поезії, задержання неперекручених імен незначних осіб, коли традиційна поезія так часто перекручує імення справжніх героїв нашого минулого, все те й таке інше не промовляє, а просто кричить, що це фальсифікат. Вірно заговорив д-р Щурат про потребу настрою й моральної спонуки для уложення такої пісні чи навіть думи. Але коли останнє брати під увагу, то насувається думка, чи не зложена ця пісня саме після листопадового польського повстання, на що вказував би її яскравий царофільський і протипольський настрій. Але як ні стояла б справа з настроями, що подиктували авторові пісні такий, а не інший її характер, порівняння її з іншими фальсифікатами „Запорожск-ої Старин-и", які виказав уже Микола Костомарів, доводить до висновку, що й тут маємо діло з фальсифікатом. Саме-ж порівняння тексту пісні про Пушкаря з іншими фальсифікатами „Запорожск-ої Старин-и" вимагає ширшої студії.

Орґанізаційний рух.

Повітова нарада УНДО в Надвірній.

Дня 27. листопада ц. р. відбулася в Надвірній окружна довірочна нарада УНДО, на якій явилися численно делегати майже з цілого судового повіту Надвірна. Збори відкрив короткою річевою промовою голова Повітового Народнього Комітету д-р Микола Николайчук, місцевий адвокат. Відтак канд. адв. д-р Борисевич у приступний і цікавий спосіб говорив про політичні партії і їх відношення до УНДО, а також про те, яку ролю відіграє кожна партія в житті українського народу як недержавної нації, а п. Микола Гринішак пояснив вичерпуючо програму й тактику УНДО. Опісля д-р Микола Николайчук говорив про сучасне політичне положення українського народу під Польщею, про надходячі вибори та виборчу ординацію до сойму й сенату. По рефератах вивязалася жива дискусія, в якій забирали слово майже всі присутні делегати. Порішено боротися на селі зі всякими правими і лівими хлібоїдами й піддержувати при виборах виключно національних кандидатів, поставлених Центральним Комітетом УНДО. По відспіванню національного гимну учасники нарад, покріплені на дусі, розїхалися домів, щоби все те, що почули на нараді, понести під сільські стріхи.

Повітовий Народній Зїзд в Сокалі.

Дня 1. грудня ц. р. відбувся Повітовий Народній Зїзд УНДО в Сокалі, який випав величаво. Прибуло на нього понад 300 делегатів, представників усіх без вимку 101 громад Сокальщини та Белзщини, на зазив заслуженого народнього діяча й організатора, адв. д-ра Ріпецького зі Сокаля. Зїзд відкрив короткою промовою з доручення неприсутнього ізза хороби голови Народнього Комітету д-ра Ріпецького директор Повітового Союзу Кооператив п. Грушкевич. До президії Зборів вибрано о. дек. Карпяка з Ульвівка і сел. Назара Сидора зі Спасова, секретарював студ. прав Стефанишин. Вичерпуючий реферат про сучасне політичне положення українського народу виголосив делегат Центрального Комітету УНДО п. Іван Ліщинський зі Львова. Другий делегат, студ. Іван Корчинський, виголосив з темпераментом реферат на організаційні теми і пояснив програму УНДО, пятнуючи при цьому всіх хлібоїдів від сельробівців до унсіацв, які своєю шкідливою, руїнницькою роботою наносять на наші села тільки деморалізацію. На численні запити присутніх давав обширні пояснення дел. Ліщинський. В живій дискусії промовляли о. Ріпецький, сел. Олексин Михайло з Боратина, сел. Кохан Володимир з Тудоркович, о. Кашубинський з Угринова і богато ін. Зокрема селянин Кохан Володимир вказував на ту погану роботу, яку ведуть сельробівці по селах Сокальщини і завізвав присутніх, щоби своєю протиакцією допомогли Повітовому Народньому Комітетові дати належний відпір цьому походові сельробівських агітаторів і їх наємників на наші села. Відтак слідував вибір Повітового Народнього Комітету. Головою вибрано одноголосно вдруге д-ра Олександра Ріпецького. Зїзд покінчився відспіванням національного гимну.

КОНФЕРЕНЦІЯ ШТРЕЗЕМАНА З ЧЕМБЕРЛЕНОМ.

Берлін, 8. грудня 1927.

„8 Ур Абендблят" подав з Женеви, що мін. Штреземан відвідав Чемберлена. Говорили лише на тему польсько-литовського конфлікту. Штреземан після конференції висловив вдоволення з розмови з Чемберленом.

ВКРАЛИ ДОКУМЕНТИ ВАЛЬДЕМАРАСА.

Варшава, 8. грудня 1927.

Рижські часописи подають із Ковна, що до Вальдемарасового мешкання вломилися невислідженi люди, розбили всі шуфляди в бюрку прем'єра і забрали поліг, документи та втекли без сліду. В звязи із вломом арештовано 76 людей у Ковні, у пасажирів на зал. поїздах переведено особисту ревізію.

ЖЕНЕВСЬКІ НАРАДИ.

Шкільництво нім. меншости.

Женева, 8. грудня 1927.

На нинішнім пополудневім засіданні Рада Ліґи Націй займалася справою шкільництва нім. меншостей на Горішн. Шлеську. Рада приняла до відома заяву нім. уряду, щоби звернутися до міжнар. гагського трибуналу в справі інтерпретації відносних постанов женевської конвенції. Опісля Рада приняла домагання Штреземана, щоби постанова трибуналу була міродатною також при оконечнім приниманні дітей до нім. меншостевих шкіл у 1927-28 р.

ДОВІРОЧНА НАРАДА РАДИ Л. Н.

Женева, 8. грудня 1927.

Вечером відбулося довірочне засідання Ради Ліґи Націй. Взяв у ньому участь також Вальдемарас. Предметом нарад були спірні литовсько-польські справи.

ЛУЦЬКИЙ ПРОЦЕС.

Луцьк, 8. грудня 1927.

В девятому дні розправи проти комуністів прокуратор Ходецький у пятигодинній промові торкнувся подій з 1923 р., коли на окраїнах Польщі орґанізовано диверсійні напади, що „пригадували найстрашніші часи Хмельниччини". Польські власти зліквідували акцію диверсійних нападів, але діяльність комінтерну в Польщі не устала. Тому, що, на думку комуністів, повстання на Волині не вдалося наслідком за слабої аґітації, зорґанізовано в Харкові курси аґітаторів. Ліквідація змови в березні 1925 р. перервала цю аґітаторську діяльність. В черзі прокуратор обговорював вину обвинувачених, головно бувш. послів Пащука і Приступи, які кермували протидержавною акцією. Вкінці прокуратор заперечив начеб вязнів бито і домагався строгого покарання обвинувачених. Завтра промовлятимуть оборонці. Присуду сподіються в суботу.

Біржа.

Гроші.

Доляр 8·87·75—8·88·25, канадійський доляр 8·86·00—8·86·50, корони чеські 0·26·25—0·26·50, австрійський шілінг 1·25·25—1·26·00 рум. лея 0·05·25—0·05·75, французький франк 0·34·50—0·35·00, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, англійський фунт 43·40—43·70, німецька марка 2.11·95, данціґський ґульден 1·72·99, червінець 30·20—31·00.

Золото: 20 кор. 36·30—36·60, 20 франків 34·00—34·50, 20 марок нім. 42·30—42·80, 10 рублів рос. 46·80—47·20.

Срібло: кор. австр 0·68·00—0·68·50, 5 кор. австр. 3·56—3·60, фльорен австр. 1·76—1·80, рублі рос. 2·90—3·00, копійки за рубель 1·45—1·50.

НОВИНКИ.

— **Театральна аннета.** Цими днями тисячі наших громадян одержали такий анкетний листок: „Кооператива „Український Театр" у Львові, бажаючи розглянути дані щодо можливости істнування постійного українського театру у Львові, звертається до Вас із ласкавим проханням дати нам відповідь: Чому Ви не ходите до українського театру і які маєте до нього побажання?" Покищо, як нас повідомляють, прийшло мало відповідей на цей запит. І це зовсім природно. У таких випадках важко бути щирим, а ще важше оказати таку неправду, щоби в неї повірили. Наш театр змінився за час війни, але ще більше змінився смак нашої інтеліґенції, яка втратила апетит до театру одночасно із апетитом до літератури. Люди, що шукатимуть відповіді на вищенаведений запит, напевне шукатимуть усі можливі причини для розяснення, чому наш театр не такий, який бути повинен, а не найдуть одної: себе самих.

— **Темна хроніка.** Напів смертельно пострілив себе син професора львівської техніки, якого прізвище преса не подає. — У Перемишлі застрілився директор місцевого державного нафтового бюра „Польмін" Пешковський. Причина: вели-

ті недостачі в касі. Досі слідство не ствердило, чи до фінансових клопотів не причинилися, що й родині. — Різванипі дістав професійний, початкуючий злодій 19-літній Павличко, який на вулиці вирвав одній дамі торбинку з грішми. — Хто розсіяний їде автом, а має при собі щонебудь, що міг би в ньому забути, нехай запамятає собі число авта. Такий дослід зробила одна дама, що накупивши ріжних дарунків на св. Миколая, забула їх в авті і даремно ждала, чи шофер сам до неї не зголоситься.

— **Гарбарські курси.** Красвий промисловий патронат у Львові основував гарбарсько-білошкірничий варштат і дослідчу стацію з метою піднести промисел виправи кожухів та їх фарбування. Вечерові відчинить курси теоретичні та практичні, для кандидатів цього промислу. Хто хотів би з них скористати, повинен робити заходи, щоби його приймили в Красв. Промисл. Патронаті, пл. Смольки 3. Особи, що мають сирівець до виправи можуть його висилати на адресу наукового гарбарсько-білошкірничого варштату, вул. Янівська 81.

— **„Чутки в чиймусь інтересі“...** „Рате“ у дописі із Київа про ювилейне засідання Академії Наук на (!!) честь Ольги Кобилянської“ пише: „У своєму короткому вступному слові голова зборів зголосив між іншим зміст телеграми, що її одержала перед самим засіданням Історична Секція УАН від голови Наукового Т-ва у Львові акад. К. Студинського, в якій спростовуються чутки про смерть О. Кобилянської. Цілком влучно й справедливо акад. Грушевський звернув увагу присутніх на те, що розповсюдження подібних чуток є в чиймусь інтересі і що цей ювилей видатної письменниці стоїть комусь із ворогів розвитку української культури дуже на перешкоді“. Львівська „Рада“ видко шанує всякі звістки від свого дописувача із Київа більш як правду. Бо ніхто з її редакції ні львівських земляків чейже не сумнівається, що звістка про смерть Кобилянської була звичайним непорозумінням, а тим більше ніхто не вірить, щоби Кобилянська мала аж таких ворогів, що заздрять їй ювилею. Тому зовсім невлучно і несправедливо прийшов акад. Грушевський у Київі до висновку про якусь конспірацію, а його думку так-же неполітично повторює „політичний орган незалежної думки“, буцімто йому залежить на розповсюднюванні таких чуток.

— **Рекорди.** 6000 внесків має перед собою вашингтонський конгрес (парлямент), що зібрався вперше від півтора року. — На шляху із Скнилова до Басівки біля Львова два опришки напали на купців і одного ограбили з... 20 сотиків і чверть кіля солонини. Тяжкі часи настали для опришків. — Останній світовий рекорд гри на інструменті є 31 годин гри безупину. Імя цього фанатика навіть преса не зволила записати. — На протязі минулого року в Японії 2000 осіб скінчило самогубством під колесами залізниць і трамваїв. — У Парижі давав концерт композитор Рубінштайн. На салю хотів увійти бувш. президент Греції Венізельос; власник салі — монархіст, не хотів впустити його. — Китайський уряд, химерний як революція, починає боротись із своєрідним лихом, що загрожує його іствуванню. Між військом і всілякого рода бандами, панують дружні взаємини. Жовніри урядової армії звикли позичати на віч свою зброю та амуніцію ріжним грабіжницьким ватагам, які за це платять жовнірам частину своєї добичі.

— **Обмеження вїзду до Сполучених Держав.** Репрезентативна Палата Спол. Держав має затвердити проєкт, щоби в найближчих 5 роках зменшати число чужинців, яким вільно вїзжати до Америки. Це обмеження на 10 проц. почнеться від 1-го липня 1928 р. У дальших роках вільно буде емігрувати 1-ому процентові від скількости населення кожного народу.

— **Самовбиства в Німеччині** стають майже пошестю. На протязі одної днини в Берліні нарахували 5 молодих жертв, які за спільним порозумінням зібрались в одній кімнаті, щоби разом умерти. Були це 3 молодці і 2 панночки. У Кольоні уся родина затроїлась світляним газом із розпуки, що вмер один член їх родини. Згинув шлюсар із жінкою та двома доньками. У Дармштадті застрілився один фабрикант, а після нього на другий день, його жінка.

— **Міжнародній денникарський конгрес** збереться при нагоді міжнародньої виставки преси в Кольоні (Кельн) у червні 1928 р. Виставка тріватиме від мая до вересня. Співучасть у ній зголосили до цього часу: Спол. Держави, Франція, Англія, СРСР, Німеччина, Італія, Австрія, Мадярщина, Голяндія, Швеція, Данія, Норвегія, Туреччина, Лотва, Люксембург і Ліга Націй. Підчас виставки ріжні організації скличуть у Кольонь і інші зїзди та конгреси, використовуючи присутність стільки народів.

— **З нашого театру.** Пишуть нам: Дирекція театру „Кооп. Український Театр“ повторює в суботу пєсу французького письменника Сармана „Найкращі очі в світі“ при зміненій постанові. Деякі труднощі чисто технічні, що продовжили пєсу, цим разом будуть поладнані і глядачі зможуть на час вернутись до хати трамваєм.

— **Ева і Будапешт.** У Будапешті починеться цікавий процес. Французька танцюристка Арманда Вану виступила на сцені зовсім гола, вкриваючи себе тільки вужем. Після третьої вистави поліція заборонила театрові „Орфеум“ дальших продукцій артистки в такім райськім костюмі. На це Вану заявила, що інакше виступати не може і не годиться вдягнути на себе навіть легенький серпанок. Вона подала в суд управу театру, що нарушив її умову.

— **Історичне подружа історика.** Генрик ван Льон є істориком і малярем. Він з походження американський голяндець і видає свої книжки англійською мовою. Нині він став багато славніший (правда не надовго), завдяки простій ідеї свого подружа, ніж завдяки численним своїм творам. Оженившись він уважав своїм обовязком зробити те, чого не робить, коли випускає в світ нову книжку: — американську рекляму. Покликав до себе журналістів і подав до їх відома, що він заводить нову форму подружа. А саме: від першого дня свого шлюбу він мешкає на одній вулиці, а його молода жінка на другій. І так мають намір мешкати далі. Вони зустрічаються щодня і оповідають собі про те, що роблять. Кожне купує собі те, що потрібує, із власної кишені. Спільне в них: підземельна залізниця або трамвай, коли ідуть разом. Тоді ван Льон платить білєт за свою жінку. Не з обовязку мужа, а джентельмена. „Позатим — заявив історик — моя жінка належить виключно до себе і може є це перший випадок в історії жінки“. Додаток „може“ є дуже розумний. Бо такі подружа вже істнували раніше, а те, чи жінка ван Льона належить виключно до себе можна буде найкраще перевірити аж тоді, коли одного дня вона схоче належати ще до кількох інших. Тоді історик готов відмовитись від заплачення за її трамваєвий білєт.

— **Світова всячина.** У кількох провінціяльних румунських містах прийшло до погромів; організували їх студенти; мусіло інтервеніювати військо. — У Москві відкрили „Інститут мозків“; його головою призначили проф. О. Фохта, який досліджує від довшого часу мозок Леніна. — Ленінград, з огляду на постійний зріст дифтерита, скарлятини і кору признаний санітарною комісією містом „неблагополучним“. — Від 1-го січня 1928 обовязує умова між Англією та Німеччиною про скасування віз. — Жінка радянського дипльомата Літвінова, що приїхав у Берлін, має намір заанґажуватись до кіна. — У Дрездені, в істор. музею, ствердили, що лежать там корона та скиптр Августа Міцного, за якими шукали десятки літ. Прімо де Рівера звільнив бурмистра Мадриду за те, що він недобре висловився про працю міністра фінансів. — У Тунісі помер мусульманин Хасін-Бен-Айше в 120 р. життя, лишивши 50 дітей, внуків і правнуків. — Саксонський сойм прийняв законопроєкт, що касує смертну кару. — Донька Льойда Джорджа, Місс Меґан, рішила поставити свою кандидатуру при найблизших виборах.

Театри.

„Кооп. Український Театр“ під дирекцією кн. Стадника (вул. Шашкевича).
10-го 7·30 веч. „Найкращі очі в світі“, пєса на 3 дії Жана Сармана (ціни знижені).
11-го 3 год. попол. „Орлов“.
7·30 веч. „Вій“.

Міський великий театр:
9-го год. 7·30 веч. „Паганіні“ (знижки).
10-го 3·30 попол. „Богато галасу знечев'я“ Шекспіра.
7·30 веч. „Легенда Балтику“ фантастична опера Новоєйського.

Міський „Театр Новий“:
9-го „Преміована краса“, фарса Ястшембец-Залеського з участю Расінського. Початок 7·30 вечером.

Кіна.

„Аполльо“: „Коли мущина кохає“ з найбільшим світовим актором Джоном Берімон і Дольорес Кастельо.
„Палас“: „Зачарований млин“.
„Лев“: „Чанг“, могутня драма сіямської джунглі на підставі „Книги Джунглі“ Кіплінга.
„Фатаморгана“: „Князь кохання“ з Джон Джільбером.

З театру.

Гоголь-Кропивницький: „Вій“ фантастична оперета на 4 дії.

Відновити побутовщину в нашому театрі доволі важко. Пієтизм громадянства до народніх пєс вигасає. Їх постановка вимагає щораз більшої дбайливости. Старше громадянство памятає ще давні кращі передвоєнні часи, коли український побутовий театр стояв на висоті своєї слави. Доба незрівняного Садовського, театр „Бесіди“ за управи Сірецького і Стадника перед війною — не можуть рівнятись із ніякою теперішньою українською театральною трупою, хоча би тому, що не мають матеріяльних засобів потрібних на музику та хори, без чого народні пєси виглядають на звичайну пародію.

Театр „Кооперативи Український Театр“, зокрема-ж його управа дир. Стадник, старається яко мога відновити деякі кращі пєси з народнього театру, згідно з нелегкими обставинами.

Нову постановку „Запорожця за Дунаєм“ і „Вія“ можна зачислити до таких, доволі вдатних спроб.

Старі ветерани нашої сцени в роді арт. Рубчака не затратили й досі нічого з колишнього свойого розгону, а Карась, якого ми бачили минулої неділі нагадував нам давного Рубчакового Карася з передвоєнних часів. Пані Кривіцька, хіба відгомін колишньої Рубчакової, все нова і все цікава в своїх креаціях. Арт. Неделко та інші, достроювались до цілости і найвибагливіший глядач не міг вимагати чогось кращого на теперішні часи.

Хоча завузенькі рямці і засоби, бо здалобся мати кращу орхестру й хори, але назагал постановка пройшла доволі дбайливо і культурно.

Те саме можна сказати й про „Вія“.

Відновлений „Вій“ мав у собі декілька прегарних моментів. П. Боровик показав себе і тим разом не тільки добрим декоратором, але й гарним виконавцем своїх роль.

Про декорації і всі ті фантастичні ефекти про які ледви можна думати на такій незручній сцені як у салі Лисенка, — можна сказати одно: Треба богато доброї волі, впертости і душі... щоби взятись за таке діло і його виконати. Зокрема-ж що-до його гри то сценка в третій дії з його партнеркою п. Козаковою була чи не найкраща з цілої пєси.

Дует і характеристичний танець жида й жидівки в степовій коршмі — були нагороджені гучними оплесками цілої салі.

Добрі були в ролі Сотниківної п-ні Кривіцька, п. Неделко в ролі бурсака Хоми Брута, п. Бенцаль у ролі сотника і п. Гриник у ролі осавула. Найслабше виходили збірні сцени, де часами затрачувалось враження, що маємо до діла з чисто-драматичним сюжетом, який переходив у фарсу. Артисти свідомо шаржували, щоби підійти під смак сірої публики. У сцені в тій дії з дядьком і бурсаками непотрібно дядько виходив занадто дурепою. Не вадило би, якби хори більше держались одного такту. Поодинокі гуртові сцени повинні більше зливатись у гармонійну цілість. Зокрема „Вій“ вимагає стилевої постановки в найменчих дрібничках щоби не затрачувати нічого зі своєї принади навіяної давною традицією.

Саля була майже повна. Богато було чужої публики і шкільної молоді. *Л. Л.*

ОПОВІСТКИ.

Репертуар Нового Українського Театру під дир. П. Карабіневича:
Поморяни:
10. XII. Вихрест.
11. XII. Маруся Богуславка.
12. XII. Гейша.
Готується до постановки: Катерина, Пісні в лицях, Аскольдова Могила і Румунське весілля.

Виклад проф. д-ра В. Верґановського про проєкт нової цивільної процедури заходом Т-ва українських правників відбудеться дня 15. грудня ц. р. в год. 6. вечером у салі „Бесіди“, вул. Рутовського ч. 2. І. пов. 1—1

Оповістка.

Греко-кат. Митрополича Капітула у Львові задумує віддати в аренду свою мастність (земельну посілість) Цвітову в повіті Бучацькім положену в обємі около 660 (шістьсотшістьдесять) моргів землі (в тім около 640 моргів ріллі і около 20 моргів сіножати) на протяг шістьох літ почавши від дня 1. квітня 1929 р. (двайцятьдевятого року) до дня 31. марта 1935 р. — Чинш аренди буде вимаганий у твердім збіжжу і буде означений у відношенню до одного морга арендованої землі. — П. Т. Рефлектанти зволять внести свої оферти на письмі до канцелярії адвоката д-ра В. Охримовича у Львові рекомендованим листом наданим найпізнійше до дня 28. лютого 1928 р. (двацятьосьмого року). — Ближчі інформації можна засягнути особисто або листовно у Впр. Отця Каноніка В. Томовича, прокуратора гр.-кат. Митроп. Капітули у Львові, площа св. Юра ч. 5. 1077 1—3

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10